

אריק עצמו עבר עם חלק מכוונו למערב, עלה צפונה למבואות איסמאעיליה, אך לא השיג הישגים ניכרים, ביגלו כותו הקטנייסית והתנגדות המצרים.

בהיותו שב, בקו האש, חש כי היה עדין להימצא במיזרח, במוקד הפעילות של אוגרתו. אך הוא לא העז לנטוש את איוויה הקרב במע"ר, מחשש פן יחשבו אנשיו שהוא נפיש אותם במצבם הקשה. זאת היתה טעות מצידו! אמר לאחר מכן.

האוגדה של ברן, שהועברה דרך האוגדה של אריק בציר הצר, הגיעה למבואות סואץ, ספגה מכה מכאיבה, וכבשה חלק מן העיר, אחרי שישראל הפרה את הפסקת האש הראשונה. הארמיה המצרית השניה היתה מכותרת. כאשר נכפתה הפסקת-האש, היה המצב הצבאי מורכב: לצה"ל היה ראש-גשר חזק בצד המערבי, שהגיע עד ל-101 קילומטרים מקאהיר, והארמיה המצרית השניה היתה מכותרת. אך שתי הארמיות המצריות בצד המזרחי של התעלה איימו לחנוק את צוואריה-הבקבוק הישראלי הצר, שהוביל אל התעלה.

זה היה רקע מתאים ל"מילחמות-היהודים". אין ספק שפתח בה אריק שרון, שהיה מלווה בעיתונאים בכל ימי המערכה, ושדאג עוד במהלך המלחמה לפרסם את גירסתו בהרחבה בארץ ובעולם. אך איש לא טמן את ידו באלחתי.

הכל האשימו את הכל.

בחזית דעת-הקהל היכה אריק את יריביו שוק על ירך. בתודעת חייליו, ובתודעת הציבור בארץ ובעולם, נשאר הוא המנצח האמיתי. צולח-התעלה, האיש שהפך את המפלה הממאירה לניצחון. בעיני החיילים, היה המפקד היחיד שהכריע את הקרב בעצם נוכחותו. בשאר האוגדות



בחירות 1973: אריק בקלפי צבאית

היתה נוכחותו הפיסית של מפקד-האוגדה כימעט בלתי רלוונטית.

אריק לא גרע מאבדות. עוד מימי היחידה 101 היתה סיסמתו "לא חוזרים על שלא מבצעים!" — יהיה מיספר האבדות הדרושות כאשר יהיה. אך חייליו שמעו כיצד כימעט ככה בטלפון כשתבע להפסיק את ההתקפה העוקבת-מים על המוצב "מיסורי", שהיתה לדעתו חסרת-פוטנציאל. הם ראוהו כמפקד חרד לשלום אנשיו. הם שמעו כיצד התחנן לאפשר לו להציל את לכודי המעוים בקו בר-לב.

כמפקד עבר אריק שרון דרך ארוכה מאז ימי 101 והמבצע הכולל במיתלה. טובי המומחים רואים בו עתה גנרל מיבצעי ממדרגה ראשונה, מפקד של גייסות בכל סדר-גודל — אדם שיכול היה להיות לא רק "ג'ורג' פאטון הישראלי", כפי שנאמר לא פעם, אלא גם דויט איינווהאר ישראלי.

התשובה על השאלה אם כישוריו ואופיו מאפשרים לו גם להיות "ג'ורג' מארשאל ישראלי" — גנרל בעל אופקים מדיניים, בונה-כוחות ויוצר תורות-לחימה — היתה בסוף תשמ"א שנוייה במחלוקת.

אמר עדין אחד הפרשנים, המוצדק בו: "יש גנרלים הדומים למהנדסי-בניין, ויש גנרלים הדומים לאדריכלים. אריק הוא אדריכל, אדם המשלב את הדין הטכני עם אמנות-המלחמה."

דרך הויג'זאג'ים

דרכו של אריק אחרי מילחמת יום-הכיפורים נראית כסבך של זיגזאגים, שינויים ותהפוכות, שאין בהם הגיון או שיטה.

אך למעשה היה בהם הגיון פשוט: ההגיון של חוקי הכבידה. אריק פעל כאותו נהר, החותר אל הים והמתפתל ימינה ושאלה כדי לעקוף מחסומים, אם אינו יכול לפרוץ אותם.

אירי דן הנאמן הכתיר את אחד ממאמריו עדין במילים: "מי שרא מקבל אותו כרמטכ"ל, יקבלו כשריביטחון. מי שרא מקבל אותו כשרי ביטחון — יקבלו כראשי-הממשלה." ליד, אשי תו של אריק שרון, הגרדיה כותרת זו ומיס גרה אותה.

בדרך ארוכה זו בלטה תכונה המאפיינת את אריק שרון, והמסכיבה את רוב מהלכיו. יתכן שזוהי תכונה מובהקת של גנרל קרבי: הוא קובע לעצמו את היעד הבא, ומאותו רגע משועבדים כל שיקוליו ומהלכיו למאמץ המרוכז להשגת יעד זה, תוך התעלמות מכל גורם אחר. כשוא מגיע אל היעד הזה, הוא קובע לעצמו את היעד הבא — וכך הלאה.

עד לפרישתו מצה"ל היה היעד: תפקיד הרמטכ"ל. אחרי מיזחמת יום-הכיפורים, הוא חזר אל היעד הזה.

בבחירות שנערכו ביום האחרון של 1973, כשהוא עדיין נמצא עם אוגדתו ממערב לתעלה, נבחר לכנסת. הוא לא היה מאושר בה. לאיש-ביצוע כמו אריק נראתה הכנסת כאסיפה של בטלנים, המדברים עד בוש על דברים שאינם מבינים בהם. אין לאריק הכישרים הדרושים לח"כ מצליח, היום חוקים והמערור ויכוח ציבורי. אין הוא גייל לחילופי-דברים מהירים, ואין הוא אוהב קריאות בנינים, המפריעות לו בהרצאה מסודרת של דבריו. כשם שאינו מאלתר בקרב, כך אינו מאלתר בדיבור.

לא היה לו מה לעשות כח"כ בסיעה אופוזיציונית. מובטלת-מעש ובלתי-יעילה, אף כי הצליח למרר את חייהם של אנשי משרד-הביטחון והמנכ"ל שבאו לעיניו לסעיפי תקציב-הביטחון. בפעם הראשונה בתולדות הכנסת הם פגשו בוועדה באיש שידע על מה הם מדברים, שמתח ביקורת קטלנית על טיעונים כוונבים ואחיות-יעיניים, שדי היה בהם כדי להרשים את הפוליטיקאים.

גם בשנים שלאחר מכן, כשכבר הופיע בכנסת כשר, לא הסתדר בה, הסתבר בסערות מילוליות מיותרות, העליב ועורר התנגדות כללית. גם בכך דמה לנפוליון בונפרט, שנאלץ לבצע את ההפיכה שלו בכוח הזרוע, בניגוד לרצונו, אחרי שנכשל בצורה אומללה ביותר בהופעותיו לפני הפרלמנט.

בראשית 1974 היה אריק עסוק בקרב שנראה לו יותר חשוב. הרמטכ"ל שלל ממנו את מינוי-החירום שלו בצה"ל, ביגלל היותו חבר-כנסת. אריק הרעיד שמיים וארץ, ולבסוף התפטר מן הכנסת.

רמטכ"ל הנדחה, מוטח גור, לא היתה ברירה אלא להעניק לו את מינוי-החירום כי מפקד עוצבה עריאוגדתית ("גייס").

הציבור, שנדהם גם הוא, לא יכול היה להבין את מניעיו של אריק. אך אלה היו פשוטים: הוא האמין שאחרי המלחמה זקוק צה"ל למנהיגות חדשה, ולאירגון מחדש של מיבנהו והדוקטרינות שלו. הוא היה בטוח שרק הוא מסוגל לעשות זאת — ושם את עינו בתפקיד הרמטכ"ל.

רבים סברו אז כי יש רק שני מועמדים סבירים לתפקיד זה, באותו רגע גורלי לבניית צה"ל מחדש: אריק או טליק. אולם מולו עמד צמד, שהיה מנוי וגמור עימו לבלום את דרכו: שרי-הביטחון החדש, שימעון פרס, והרמטכ"ל, מוטה גור, אויבו המושבע עוד מאז הקרב במיתלה ב-1956. הם דחו את כל ההצעות שהגיש להם לרפורמה בצה"ל, הפעם בלי לתת להן פירסום ולעורר רעש. גם זה לא עזר.

אז עשה אריק את הצעד המדהים הבא שדו.

שיחה בטלפון הציבורי

באפריל 1974 נפלה ממשלתה של גולדה מאיר ומשה דיין, ביגלל המחללים של יום-הכיפורים, מפלגת העבודה בחרה ביצחק רבין לתפקיד ראש-הממשלה.

ערב כניסתו של רבין לתפקיד, הנוחית עליו עזר וייצמן מכה נוראה. הוא הודיע כי רבין המוטט לפני מלחמת-ששת-הימים, כשהיה רמטכ"ל. מסקנתו: איש כזה, שאינו מסוגל לעמוד במצבי-לחץ, אסור לו להיות ראש-ממשלה.

כמו לאוויר לנשימה היה רבין זקוק לקצין בעל-סמכות, שיפריץ את דיבריו וייצמן. אריק, שזכר כיצד הצילו רבין ב-1963 כאשר הוא היה נתון בהקפאה עמוקה, חש לעזרתו. מן הלובי של מלון הילטון בתל-אביב, בעזרת אסימונים, טילפן בערב בטלפון הציבורי למערכת-העיתונים, הביע את אמונו בכושרו של רבין, המשבר חלף.

בקיץ 1975 נמדדו רבין, הוא מינה אותו כיועץ ראשי-הממשלה לענייני-ביטחון. הציבור נדהם שוב.

קמה זעקה. אריק הואשם באופורטוניזם ציני. איך זה התגייס מייסדי-הליכוד לעזרת ראשי-הממשלה של המערך?

אריק רצה לאגוף בדרך זו את הצמד פרס-גור, להביא לסילוקם וכך לפנות לעצמו את הדרך אל הרמטכ"לות. אך רבין חסר-ההחלטה איכזב אותו במהרה. כבר בניסוח כתב-המינוי ובהגדרת-הסמכויות התעוררו בעיות. נשאלה השאלה אם יכול אדם להיות בעל מינוי-חירום בצה"ל,

תחת פקודת הרמטכ"ל — ובאותה שעה להשתתף בפורוי מים פוליטיים הממונים על הרמטכ"ל.

תוך פחות משנה, כאשר נוכח לדעת כי אינו יכול להשיג דבר במישרה זו שנשארה ריקה מתוכן, התפטר אריק, באופן ג'נטלמני, מבלי לעשות רעש.

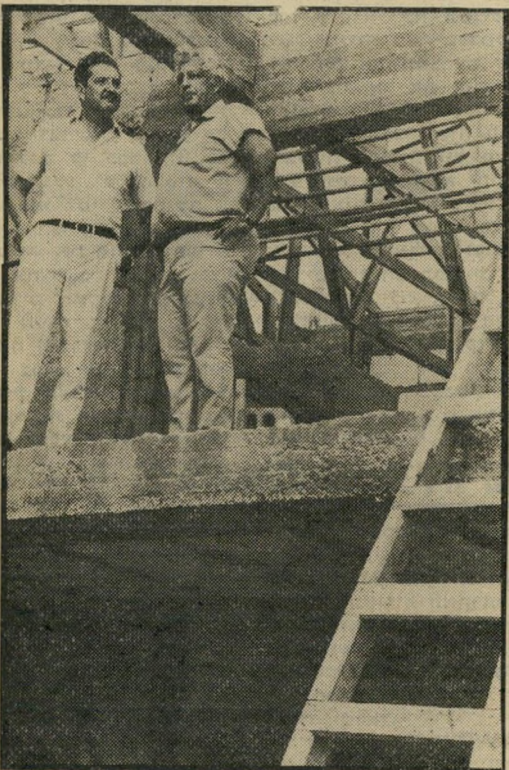
באותה תקופה ישב בחווה שלו והיהרר בתוכנית חד-שה, נפשו נקעה מן המערך ומן הליכוד גם יחד. הוא הגיע למסקנה שאין הבלד ביניהם. מן המפלגה הליברלית פרש מזמן. לא רבין ולא בגין, לא רבינוביץ ולא אר-ליך יצילו את המדינה, אמר אז.

הוא חיפש דרך חדשה, גם מבחינה רעיונית וגם מביחינה פוליטית. הוא בא במגע עם חוגים ואישים ממחנות שונים. אחד מראשי מחנה-השלום, שביקר באותם הימים בביתו, נדהם באחד הערבים, בהיותו אורח בביתו של אריק. כאשר נוכח לדעת כי בחדר הסמוך יושבים חנן פורת וראשי גוש-אמונים, אריק עבר מדי פעם מחדר לחדר, ולבסוף ערך היכרות בין אורחיו.

אז נפגש עם משה קול, יוסי שריד ואחרים מבין היונים, ועם ראשי האגף הלאומני. הוא חלם על הקמת כוח מסוג חדש.

באותה שעה גם השמייע פומבית את הדיעה שיש להיכרך עם יאסר עראפאת ועם אש"ף, כדי להציע להם הצעה לפיתרון: שצה"ל יעזור להם להפיל את המדך חוספין, ולהשתלט על ירדן, תמורת ויתורם על הקמת מדינתם בגדה המערבית.

הוא ביקש מאיש ישראלי, המקיים מגעים עם אנשי אש"ף, להעביר לעראפאת הצעה לפגישה. אנשי אש"ף לא נענו.



בחירות 1977: עזר בא לשכנע את אריק

לא היה זה רעיון חדש לאריק. עוד ב-1970, בספטמבר השחור של 1970,

הוא הציע להפיל את חוספין.

אמר אז שרון: "אני מעדיף מדינה פרו-סובייטית ממירוח לירדן על התקדורת העננה הפלסטינית בשמינו. הסכנה הפלסטינית תהיה יותר גדולה לאורך זמן." בקיץ 1976, כאשר פלשו הסורים ללבנון, בחסות האמריקאים ובהסכמת ממשלת-רבין, התנגד לכך אריק, למרות שהסורים באו כדי למונע בעד אש"ף מלהשתלט על לבנון כולה. אריק תבע אז שישראל תציע את שררי תיה לכל אחד משני הצדדים, ותתמוך במי שתן לה את התמורה הגבוהה ביותר. הוא לא הסתיר שהיה מעדיף לעזור לאש"ף נגד הסורים — ושוב תמורת הסכמת הפלסטינים לכונן את מדינתם הלאומית בירדן, תוך ויתור על הריבונות בגדה.

מסוף אותה שנה, בהתקרב עונת הבחיי רות, ירד עזר וייצמן לחווה של אריק, בוא, נעבוד ביחד ונחפוך את כגון לראשי-הממ" שלה!" הציע. שרון סירב.

תחת זאת הקים מפלגה משלו, שאת שמה קיבל מעמוס קינן. היא נקראה על שם בתו של קינן — שלומציון.

אריק היה משוכנע כי תהילתו, כמנצח מילחמת יום-הכיפורים, תנחיל לו הישג גדול בבחירות, כך שייכנס לכנסת הבאה כמנצח ויוכל לשאת ולתת על מערכת הביטחון מעמדה של כוח. בפעם הראשונה התנסה במיל-בעל מאמר זה.